

ΠΑΚΕΤΟΣ

Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΣΗ ΤΩΝ «15»

Γενικά πληθυσμιακά χαρακτηριστικά

Γενικά οικονομικά χαρακτηριστικά

Αρμοδιότητες των Δήμων και των Περιφερειών

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Η ΕΥΡΩΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Τι σημαίνει

Πώς θα εξελιχθούν οι αρμοδιότητες των οργάνων της Ε.Ε.

Ποιες είναι οι διαφορές μεταξύ των 15 χωρών

Η σχέση της Ε.Ε. με το Ε.Κ. και τα άλλα όργανα

Ερωτήματα και απαντήσεις των Εκπαιδευτικών των τριτοβάθμιων α.Ε.Ι.

Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Του Μανώλη Τζάνες

ΠΑΡΑ ΤΙΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Δυναμική συμμετοχή των Περιφερειών στο μέλλον της Ευρώπης

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΣΤΗ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Τον τελευταίο καιρό ακούγονται πολλά αναφορικά με τη μορφή που θα πάρει η Ευρωπαϊκή Ένωση στο μέλλον. Μετά την οικονομική ολοκλήρωση και τη νομισματική ένωση έχει γίνει αντιληπτό πως το επόμενο βήμα δεν πρέπει να καθυστερήσει. Η προσπάθεια στήριξης μιας Κοινής Οικονομικής Πολιτικής, βασισμένης σ' ένα κοινό νόμισμα, είναι δύσκολο να τελεσφορήσει αν δεν υπάρχει μια κοινή πολιτική που να στηρίζει μια τέτοια κίνηση. Διαβάσαμε σε πρόσφατη συνέντευξη του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κ. Ρομάνο Πρόντι, να αποκαλεί το πρόγραμμα σταθερότητας «πλίθιο». Υπήρξαμε μάρτυρες της προσπάθειας της Γαλλίας και της Γερμανίας να στηρίξουν τις οικονομίες τους, και εν γένει την ευρωπαϊκή οικονομία, ξεφεύγοντας από το ίδιο το Πρόγραμμα Σταθερότητας. Είδαμε την Ευρωπαϊκή Ένωση να χωρίζεται στα δύο με αφορμή την επίθεση των ΗΠΑ στο Ιράκ και το γαλλο-γερμανικό άξονα να απαντά-

ει στη στήριξη των ΗΠΑ με την προσπάθεια προώθησης μιας ευρωπαϊκής αμυντικής κοινότητας. Είδαμε, τέλος, να προωθείται η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ γνωρίζουμε εκ των προτέρων τις δυσκολίες και τα προβλήματα που θα δημιουργήσει μια τέτοια κίνηση στη λειτουργία των θεσμών και των

οργάνων της Ε.Ε.

Είμαστε μπροστά στο μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά η μορφή που θα πάρει αυτή είναι ακόμη θολή. Έχοντας πια ξεπεράσει την περίοδο όπου η απλή συνεργασία των κρατών έδινε τον τόνο της συζήτησης, και αφήνοντας πίσω τις ανάγκες της οικονομικής αλληλεξάρτησης, φτάσαμε στο σημείο όπου οι κεντρικές κυβερνήσεις θα πρέπει να πάρουν την απόφαση να απολέσουν κάποιες από τις βασικές τους αρμοδιότητες. Η ίδια η ιδέα της εθνικής κυριαρχίας, μια από τις βασικές έννοιες του παγκόσμιου πολιτικού συστήματος, βρίσκεται προ των πυλών της κατάρρευσης. Με την οικονομική πολιτική των κρατών δέσμια του Προγράμματος Σταθερότητας και την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Άμυνας (ΚΕΠΠΑ) να πλησιάζει, οι κεντρικές κυβερνήσεις ψάχνουν για τους τρόπους που αυτή η μεταβίβαση της εξουσίας θα είναι όσο το δυνατόν πιο ανώδυνη.

Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΣΥΡΡΙΚΝΩΝΕΤΑΙ

Η ΕΘΝΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΚΑΙ

Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ

ΕΞΟΥΣΙΑ ΥΠΕΡ

ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ

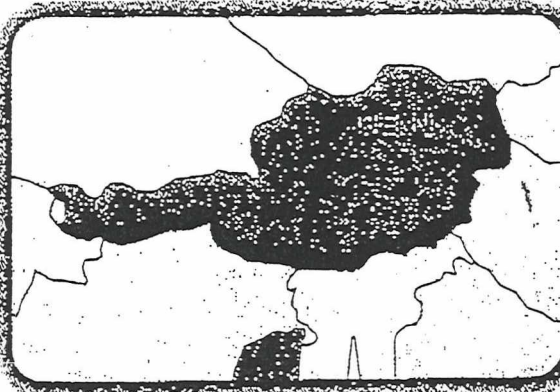
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

στο μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης μοιάζει να είναι συνδεδεμένος με αυτή την εξέλιξη. Οι κυβερνήσεις, χρόνο με το χρόνο, εκκωρούν ολοένα και περισσότερες αρμοδιότητες στο περιφερειακό επίπεδο. Στην Ελλάδα, αυτή η τάση δεν είναι τόσο εμφανής όσο στην Ευρώπη. Θα ήταν λοιπόν χρήσιμο να δούμε τι συμβαίνει στις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε.

ΑΥΣΤΡΙΑ

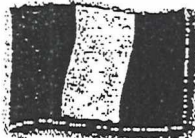
Ο βαθμός αποκέντρωσης της κεντρικής εξουσίας στην Αυστρία είναι ιδιαίτερα μεγάλος. Το αυστριακό σύστημα διακυβέρνησης χωρίζεται σε τρία επίπεδα. Στο εθνικό επίπεδο (Bund) βρίσκουμε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος εκλέγεται απευθείας από το λαό με εξαετή θητεία. Η νομοθετική εξουσία ασκείται από την Ομοσπονδιακή Συνέλευση. Αυτή αποτελείται από το Εθνικό Συμβούλιο, τα μέλη του οποίου εκλέγονται σε εθνικές εκλογές, και το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο, που εκλέγεται από τα Περιφερειακά Κοινοβούλια. Από το τελευταίο πρέπει να εγκριθεί κάθε νομοσχέδιο που αφορά τις Περιφέρειες, ενώ διατηρεί το δικαίωμα του βέτο. Η δικαστική εξουσία ασκείται σε εθνικό επίπεδο από το Συνταγματικό Δικαστήριο και από το Διοικητικό Δικαστήριο. Τέλος, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση, που διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ασκεί την εκτελεστική εξουσία. Στο άρθρο 10 του Συντάγματος αναφέρονται οι τομείς όπου η νομοθετική και η διοικητική εξουσία παραμένουν στην κεντρική κυβέρνηση. Οι τομείς αυτοί είναι: Εξωτερική πολιτική, οικονομικά, εμπορική πολιτική, δημόσια ασφάλεια, συγκοινωνίες και εργατική πολιτική. Στο περιφερειακό επίπεδο βρίσκουμε τα Länder. Στα Länder, η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Περιφερειακό Κοινοβούλιο. Το άρθρο 12 του Συντάγματος αναφέ-

ΑΥΣΤΡΙΑ

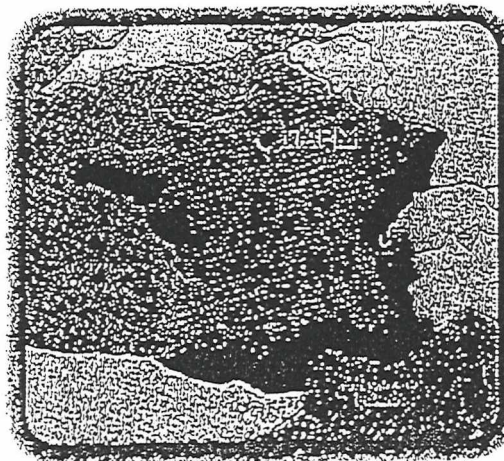
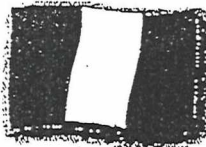
ΕΚΤΑΣΗ: 83.850 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΒΙΕΝΝΗ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 8,2 ΕΚΑΤ.
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΒΕΛΓΙΟ

ΕΚΤΑΣΗ: 33.100 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ,
ΓΑΛΛΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 10,2 ΕΚΑΤ.
3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ
10 ΕΠΑΡΧΙΕΣ, 529 ΔΗΜΟΙ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΑΛΛΙΑ

ΕΚΤΑΣΗ: 551.500 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΓΑΛΛΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΠΑΡΙΣΙ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 58,9 ΕΚΑΤ.
22 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ
96 ΝΟΜΟΙ, 36.621 ΔΗΜΟΙ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ρει τους τομείς όπου το Land και το Bund μοιράζονται τη νομοθετική εξουσία, μεταξύ άλλων τους τομείς της αγροτικής πολιτικής, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων υπηρεσιών. Παράλληλα, στο άρθρο 15, αναφέρονται οι τομείς όπου η εξουσία του Land είναι αποκλειστική, όπως για παράδειγμα η προστασία του περιβάλλοντος, η χωροταξία και η οικοδομική νομοθεσία. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον Πρωθυπουργό της Περιφέρειας, ο οποίος, σύμφωνα με το Σύνταγμα, εφαρμόζει την εξουσία του Bund μέσω της «έμμεσης ομοσπονδιακής διοίκησης» και είναι άρα αξιωματούχος του κράτους. Η δικαστική εξουσία, τέλος, ασκείται από τις Ανεξάρτητες Περιφερειακές Διοικητικές Συγκλήτους. Στο τοπικό επίπεδο βρίσκουμε τους δήμους, οι αρμοδιότητες των οποίων αφορούν τα θέματα που άπτονται αποκλειστικά ή κύρια της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως οι υπηρεσίες υγείας και η ασφάλεια του πολίτη.

ΒΕΛΓΙΟ

Η διαδικασία ομοσπονδιοποίησης του Βελγίου ξεκίνησε το 1970, ενώ το 1980 δημιουργήθηκε το μοντέλο αποκέντρωσης της χώρας. Η περίπτωση του Βελγίου είναι ιδιαίτερη και μοναδική. Εκτός από τη διοικητική διαίρεση της χώρας σε περιφέρειες υπάρχει και μια εθνική διαίρεση, που εκφράζεται κυρίως μέσω των γλωσσικών κοινοτήτων. Στο εθνικό επίπεδο βρίσκουμε την κυβέρνηση, οι αποκλειστικές αρμοδιότητες της οποίας στη νομο-

θετική εξουσία περιορίζονται στους τομείς της Άμυνας, του Νομικού Συστήματος, της Κοινωνικής Ασφάλισης και της Νομισματικής Πολιτικής.

Το πρώτο επίπεδο αυτοδιοίκησης βασίζεται στη γλωσσική διαίρεση της χώρας, με τέσσερις κοινότητες, τη γαλλόφωνη, τη φλαμανδόφωνη, τη γερμανόφωνη και μια μεικτή κοινότητα που αντιπροσωπεύει την περιοχή των Βρυξελλών. Οι κοινότητες αυτές έχουν τη δυνατότητα να εκδώσουν αποφάσεις, που έχουν νομοθετική ισχύ, στα πεδία του πολιτισμού, της παιδείας, των Μ.Μ.Ε., της προστασίας της δημόσιας υγείας και της κοινωνικής βοήθειας. Στα πεδία αυτά οι γλωσσικές κοινότητες έχουν αποκλειστική νομοθετική δικαιοδοσία. Παράλληλα, διατηρούν τη νομοθετική εξουσία στα πεδία των διεθνών σχέσεων και της χρήσης της γλώσσας σε συνεργασία με την κεντρική κυβέρνηση.

Το επόμενο επίπεδο αυτοδιοίκησης είναι οι περιφέρειες. Υπάρχουν τρεις περιφέρειες, της Βαλλονίας, της Φλάνδρας και των Βρυξελλών, με δικές τους κυβερνήσεις και Κοινόβουλίο. Οι περιφέρειες έχουν κι αυτές νομοθετική εξουσία, διαμέσου περιφερειακών διαταγμάτων, με αποκλειστική αρμοδιότητα στα θέματα πολεοδομίας και χωροταξίας, περιβάλλοντος και δημόσιων έργων υποδομής. Παράλληλα, μοιράζονται τις αρμοδιότητες με την κυβέρνηση στα θέματα συγκοινωνιών, εξωτερικού εμπορίου, γεωργίας, ενέργειας, οικονομικής πολιτικής,

διεθνών σχέσεων και εργασίας. Ένα ενδιάμεσο επίπεδο αυτοδιοίκησης είναι οι επαρχίες. Υπάρχουν 10 επαρχίες στο βελγικό κράτος, 5 σε κάθε μεγάλη περιφέρεια. Οι επαρχίες έχουν μόνο εκτελεστική εξουσία σε θέματα πολεοδομίας, συντήρησης των δημόσιων έργων καθώς και ανάληψης πρωτοβουλιών στην εκπαίδευση και τον πολιτισμό. Είναι ακόμη υπεύθυνες για την εφαρμογή της ομοσπονδιακής και περιφερειακής νομοθεσίας. Τέλος, στο τοπικό επίπεδο βρίσκονται οι 589 δήμοι της χώρας, 262 στη Βαλλονία, 308 στη Φλάνδρα και 19 στην περιφέρεια των Βρυξελλών. Οι δήμοι ασκούν εκτελεστική εξουσία σε θέματα δημόσιας τάξης, οργάνωσης εκλογών και τήρησης των μητρώων.

ΓΑΛΛΙΑ

Στη Γαλλία, η διαδικασία αποκέντρωσης ξεκίνησε μετά το 1982. Στο επίπεδο της εθνικής κυβέρνησης, η εκτελεστική εξουσία είναι μοιρασμένη ανάμεσα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την κυβέρνηση. Η νομοθετική εξουσία ασκείται αποκλειστικά σε εθνικό επίπεδο. Η αποκέντρωση των εξουσιών στη Γαλλία εφαρμόζεται στο θέμα της εκτελεστικής εξουσίας. Και σ' αυτή την περίπτωση είναι ορατά τα τρία επίπεδα αυτοδιοίκησης, το περιφερειακό, το ενδιάμεσο και το τοπικό. Η Γαλλία αποτελείται από 22 περιφέρειες, εκ των οποίων η μία, η Κορσική, τελεί υπό ειδικό καθεστώς, καθώς έχει δικό της Κοινοβούλιο και εκτελεστικό όργανο. Οι περιφέρειες (Regions)

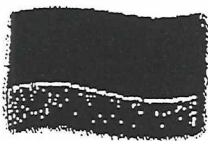
ασκούν την εκτελεστική τους εξουσία στα ακόλουθα θέματα: Στην παιδεία (είναι υπεύθυνες για τα κτίρια και τον εκπαιδευτικό εξοπλισμό των λυκείων), στην εφαρμογή μέτρων για τη διαρκή κατάρτιση, στον οικονομικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη (σε περιφερειακό επίπεδο), στον πολεοδομικό σχεδιασμό, στο περιβάλλον και στα εθνικά πάρκα, και, τέλος, στις συγκοινωνίες (κυρίως στην οργάνωση και τη χρηματοδότηση). Τα Περιφερειακά Συμβούλια εκλέγονται άμεσα με μεικτό σύστημα. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον πρόεδρο του Συμβουλίου, ενώ υπάρχει και εκπρόσωπος της κυβέρνησης στο πρόσωπο του «περιφερειάρχη». Υπάρχουν, επίσης, 96 «Νομοί» (Departements), των οποίων οι εκτελεστικές αρμοδιότητες αφορούν τα εξής θέματα: Την παιδεία (σε θέματα κτιρίων και εκπαιδευτικού εξοπλισμού των γυμνασίων), την εφαρμογή κοινωνικών μέτρων και μέτρων για τη δημόσια υγεία, τον οικονομικό σχεδιασμό και την πολεοδομική πολιτική και το περιβάλλον. Τα Departements διοικούνται από το Γενικό Συμβούλιο, που εκλέγεται άμεσα, με πλειοψηφικό σύστημα σε δύο γύρους. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον πρόεδρο.

Τέλος, υπάρχουν 36.621 δήμοι και κοινότητες, το τρίτο επίπεδο αυτοδιοίκησης. Οι αρμοδιότητες των δήμων αφορούν την κτιριακή υποδομή και τον εξοπλισμό των δημοτικών σχολείων, των δημοτικών αναπτυξιακών σχεδίων, και τη συμμετοχή στη χρηματοδότηση της κοινωνικής πολιτικής των «Νομών».

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Η Γερμανία αποτελεί την κλασικότερη περίπτωση στην Ευρώπη ομοσπονδιακής δομής του κράτους. Ο βαθμός αυτοδιοίκησης στη Γερμανία παραμένει πολύ υψηλός. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ασκεί νομοθετική εξουσία μόνο σε θέμα-

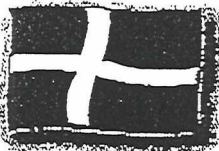
ΓΕΡΜΑΝΙΑ

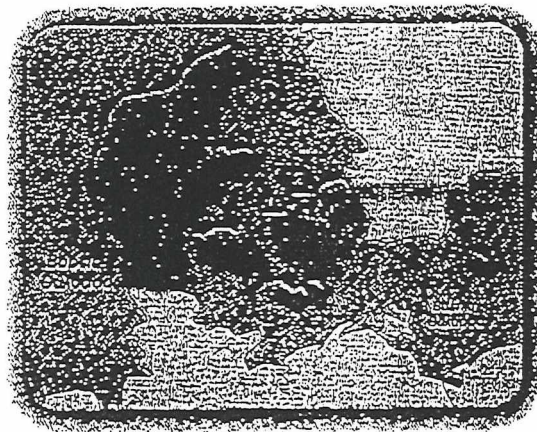
ΕΚΤΑΣΗ: 349.520 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΒΕΡΟΛΙΝΟ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 82,2 ΕΚΑΤ.
13 ΚΡΑΤΙΔΙΑ,
3 ΠΟΛΕΙΣ ΚΡΑΤΙΔΙΑ
323 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΔΑΝΙΑ

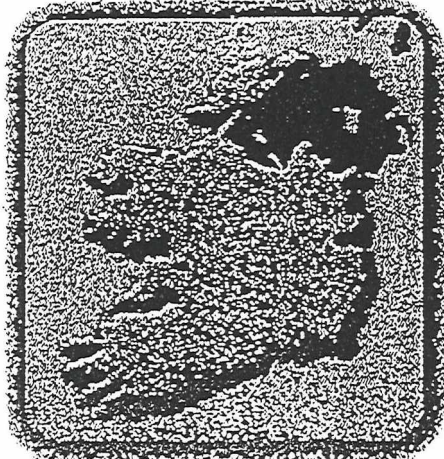
ΕΚΤΑΣΗ: 43.070 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΔΑΝΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΚΟΠΕΝΧΑΓΗ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 5,3 ΕΚΑΤ.
14 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ
293 ΔΗΜΟΙ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

ΕΚΤΑΣΗ: 68.890 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΙΡΛΑΝΔΙΚΗ, ΑΓΓΛΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΔΟΥΒΛΙΝΟ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 3,7 ΕΚΑΤ.
8 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

τα που αποτελούν τη βάση ενός εθνικά κυρίαρχου κράτους, όπως η εξωτερική πολιτική, η νομισματική πολιτική, η άμυνα και οι δημόσιες υπηρεσίες.

Η αυτοδιοίκηση στη Γερμανία χωρίζεται σε τρεις βαθμίδες. Στην πρώτη βαθμίδα βρίσκονται τα Ομοσπονδιακά Κρατίδια (Länder). Συνολικά υπάρχουν 13 κρατίδια και 3 πόλεις-κρατίδια, το Βερολίνο, η Βρέμη και το Αμβούργο. Τα κρατίδια είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή της ομοσπονδιακής νομοθεσίας και ασκούν τη νομοθετική εξουσία σε όλα τα θέματα που δεν έχει αρμοδιότητα η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση. Υπάρχουν κάποια θέματα που οι αρμοδιότητες του κράτους και των κρατιδίων συγχέονται, όπως η δικαιοσύνη, η κοινωνική ευημερία, το αστικό, το ποινικό, το εργατικό και το εμπορικό Δίκαιο. Τα κρατίδια, όμως, έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα σε θέματα αστυνόμευσης, παιδείας και τοπικής διοίκησης.

Η δεύτερη βαθμίδα αναφέρεται στις Περιφέρειες (Landkreise). Υπάρχουν 323 περιφέρειες με αρμοδιότητες που καλύπτουν και συμπληρώνουν τις αρμοδιότητες των τοπικών κοινοτήτων, και χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, αυτές που είναι υποχρεωτικές, σύμφωνα με την ομοσπονδιακή και την περιφερειακή νομοθεσία, και τις μη υποχρεωτικές, σύμφωνα με την αρχή της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι περιφέρειες ασκούν υποχρεωτικά την εκτελεστική εξουσία στα θέματα του δευτερεύοντος οδικού δικτύου, της χωροταξίας, της

συντήρησης των εθνικών πάρκων, της κοινωνικής ευμάρειας, της συντήρησης των νοσοκομείων και των σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και της αποκομιδής των απορριμμάτων. Παράλληλα, έχουν τη δυνατότητα να παρέμβουν σε θέματα υποστήριξης πολιτιστικών εκδηλώσεων, προώθησης οικονομικών δραστηριοτήτων και του τουρισμού και στην κατασκευή και συντήρηση δημόσιων βιβλιοθηκών.

Τέλος, υπάρχει η πρώτη βαθμίδα τοπικής αυτοδιοίκησης, των δήμων και των κοινοτήτων με γενικές αρμοδιότητες σε θέματα πολεοδομικού σχεδιασμού και καθημερινότητας.

ΔΑΝΙΑ

Στη Βασιλευόμενη Δημοκρατία της Δανίας η διαδικασία αποκέντρωσης ξεκίνησε το 1953, αλλά η νομοθετική εξουσία ασκείται αποκλειστικά από το Εθνικό Κοινοβούλιο (με εξαίρεση τη Γροιλανδία και τα Νησιά Φερόε που έχουν δικό τους νομοθετικό σώμα). Η Δανία αποτελείται από 14 Γενικά Συμβούλια (Amtskommuner, το περιφερειακό επίπεδο αυτοδιοίκησης), 2 πόλεις-περιφέρειες (την Κοπεγχάγη και το Φρόντρικσμπεργκ που συγκεντρώνουν το 1/3 του πληθυσμού της χώρας) και 273 δήμους (Kommuner). Τα Γενικά Συμβούλια και οι δήμοι έχουν μόνο εκτελεστικές αρμοδιότητες στα θέματα των κοινωνικών υπηρεσιών, των υπηρεσιών υγείας, της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, των δημόσιων υπηρεσιών, του περιβάλλοντος, της

χωροταξίας και των συγκοινωνιών. Την προεδρία των περιφερειακών και των δημοτικών συμβουλίων αναλαμβάνει ένας δήμαρχος που εκλέγεται από το αντίστοιχο συμβούλιο, ενώ για τις περιφέρειες υπάρχει και ένα Ελεγκτικό Γραφείο με επικεφαλής έναν εκπρόσωπο του κράτους.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Οι βάσεις για το σημερινό σύστημα αποκέντρωσης της Ιρλανδίας τέθηκαν ήδη από το 1898, με το νόμο περί τοπικής αυτοδιοίκησης. Το 1991 δημιουργήθηκαν και τα περιφερειακά όργανα, ενώ το 1994 δημιουργήθηκαν 8 περιφερειακές αρχές. Εντούτοις, ο βαθμός αποκέντρωσης των εξουσιών στην Ιρλανδία είναι πολύ μικρός. Η νομοθετική εξουσία ασκείται κατά αποκλειστικότητα σε εθνικό επίπεδο, ενώ, παράλληλα, η κυβέρνηση έχει και εκτεταμένες εκτελεστικές αρμοδιότητες, κυρίως εξαιτίας του πολύ μικρού βαθμού αυτονομίας που έχουν τα περιφερειακά όργανα και του αυστηρού ελέγχου τους από την κυβέρνηση.

Οι 8 περιφερειακές αρχές έχουν πολύ περιορισμένες αρμοδιότητες. Η περιφερειακή τοπική αυτοδιοίκηση χαρακτηρίζεται από την απουσία αποκεντρωμένων σωμάτων διοίκησης. Η εξουσία των περιφερειακών αυτών αρχών περιορίζεται, λοιπόν, στο συντονισμό των δημόσιων υπηρεσιών σε περιφερειακό επίπεδο, στο να εγγυάται τη μεταβίβαση των προγραμμάτων και των σχεδίων της κεντρικής διοίκησης στο τοπικό επίπεδο και στον

έλεγχο της εφαρμογής των κοινοτικών προγραμμάτων σε περιφερειακό επίπεδο.

Σε τοπικό επίπεδο παρατηρείται, επίσης, ένας πολύ μικρός βαθμός αυτονομίας. Οι αρμοδιότητες των τοπικών οργάνων αυτοδιοίκησης εκτείνονται σε 8 ενότητες και συγκεκριμένα σε θέματα πολεοδομίας (εφαρμογή των κριτηρίων δόμησης), ασφάλειας των συγκοινωνιών (συντήρηση του οδικού δικτύου), ύδρευσης και αποχέτευσης, ανάπτυξης (σε τοπικό επίπεδο), προστασίας του περιβάλλοντος, ψυχαγωγίας, εκπαίδευσης (με τη θεσμοθέτηση υποτροφιών) και γενικών υπηρεσιών.

ΙΣΠΑΝΙΑ

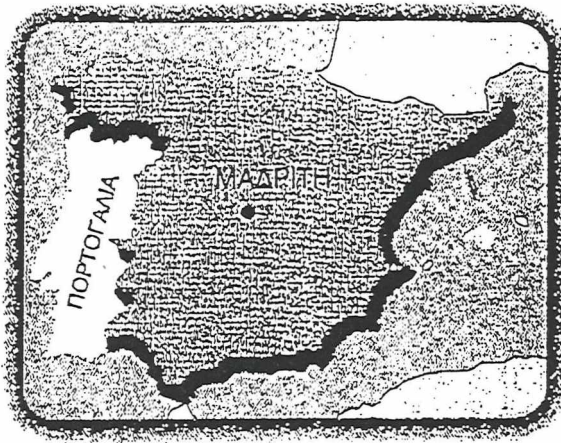
Στην Ισπανία, το σύστημα που υπάρχει σήμερα άρχισε να εφαρμόζεται μετά από την απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, το Φεβρουάριο του 1982, που όριζε ότι ο κυβερνητικός έλεγχος των περιφερειών είναι αντισυνταγματικός. Από τότε, λοιπόν, η διαδικασία αποκέντρωσης των εξουσιών στην Ισπανία έχει επιταχυνθεί πολύ και οι αρμοδιότητες και οι εξουσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης αυξάνονται συνεχώς. Το άρθρο 149 του Συντάγματος αναφέρει ρητά τους τομείς όπου η νομοθετική εξουσία ανήκει αποκλειστικά στο κράτος. Οι τομείς αυτοί είναι: Οι διεθνείς σχέσεις, η άμυνα, η διοίκηση της δικαιοσύνης, το εμπορικό, ποινικό, εργατικό και αστικό Δίκαιο, τα τελωνειακά θέματα, η νομισματική και οικονομική πολιτική, και οι βάσεις και ο γενικός συντονισμός του συστήματος δημόσιας υγείας. Έτσι, οι περιφέρειες χειρίζονται όλα τα υπόλοιπα θέματα.

Στην Ισπανία υπάρχουν 17 αυτόνομες κοινότητες, σε περιφερειακό επίπεδο, και δύο αυτόνομες πόλεις, η Ceuta και η Melilla. Διοικούνται από μια νομοθετική συνέλευση, από το περιφερειακό κυβερνητικό συμβούλιο και από

ΙΣΠΑΝΙΑ

ΕΚΤΑΣΗ: 504.780 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΙΣΠΑΝΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΜΑΔΡΙΤΗ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 39,6 ΕΚΑΤ.
17 ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ
50 ΕΠΑΡΧΙΕΣ,
8.089 ΔΗΜΟΙ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΤΑΛΙΑ

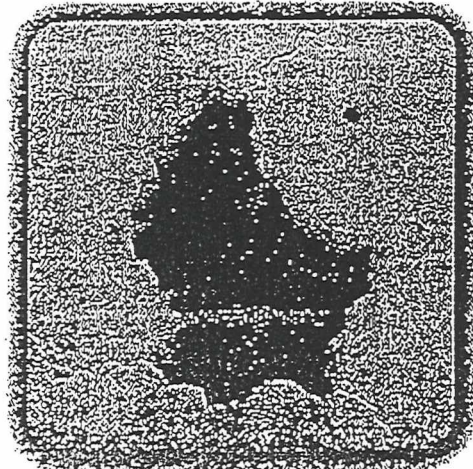
ΕΚΤΑΣΗ: 301.270 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΙΤΑΛΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΡΩΜΗ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 57,3 ΕΚΑΤ.
103 ΕΠΑΡΧΙΕΣ,
8.100 ΔΗΜΟΙ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

ΕΚΤΑΣΗ: 2.585 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΙΑΝΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 426.000 ΧΙΛ.
3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ,
117 ΔΗΜΟΙ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

τον Πρόεδρο της Αυτόνομης Κοινότητας. Τα θέματα όπου οι αυτόνομες κοινότητες έχουν νομοθετική εξουσία αναφέρονται στο άρθρο 148 του Συντάγματος και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την οργάνωση των θεσμών της Αυτόνομης Κοινότητας, θέματα χωροταξίας και πολεοδομίας, τα δημόσια έργα της περιφέρειας, τη γεωργία, την ανάπτυξη οικονομικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, τον τουρισμό και την κοινωνική ασφάλεια. Εντούτοις, κάποιες από τις 17 περιφέρειες, συγκεκριμένα 7 από αυτές, απαρτίζονται από μία μόνο επαρχία, οπότε έχουν και τις αρμοδιότητες των επαρχιών.

Η Ισπανία απαρτίζεται από 50 επαρχίες (Provincias). Οι επαρχίες διοικούνται από έναν πρόεδρο. Το Επαρχιακό Συμβούλιο υιοθετεί την εφαρμοσθείσα νομοθεσία και ελέγχει την οργάνωση της επαρχίας.

Τέλος, το Επαρχιακό Κυβερνητικό Συμβούλιο βοηθάει τον πρόεδρο στην άσκηση των καθηκόντων του.

Οι επαρχίες συμμετέχουν στο συντονισμό της τοπικής διοίκησης, μαζί με τις περιφέρειες και το κράτος. Η αρμοδιότητά τους σχετίζεται με τη διοίκηση των θεμάτων τοπικού ενδιαφέροντος.

Σε τοπικό επίπεδο, τέλος, η Ισπανία αποτελείται από 8.089 δήμους. Η διοικητική μορφή των δήμων είναι παρόμοια με αυτή των περιφερειών και των επαρχιών. Οι δήμοι έχουν δικιά τους εξουσία, μεταξύ άλλων, σε θέματα δημόσιας ασφάλειας, εκπαίδευσης, πολεοδομίας, πολιτισμού, δημό-

σιας υγείας και προστασίας του καταναλωτή.

ΙΤΑΛΙΑ

Με το Νόμο 142 του 1990, στην Ιταλία, καθιερώθηκε η αυτονομία των τοπικών αρχών και έγινε αναδιανομή των εξουσιών. Παρά ταύτα, το κράτος έχει απόλυτη νομοθετική και εκτελεστική εξουσία σε όλα τα θέματα που άπτονται της εθνικής κυριαρχίας. Η οργάνωση του οικονομικού προγράμματος ανάπτυξης, ένα έργο που σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες αποτελεί προϊόν συνεργασίας μεταξύ του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης, στην Ιταλία σχεδιάζεται κυρίως από το κράτος, ενώ οι περιφέρειες συνεισφέρουν κυρίως σε θέματα βιομηχανίας και εμπορίου.

Οι περιφέρειες στην Ιταλία έχουν κυρίως εκτελεστικές αρμοδιότητες, με μεγαλύτερη έμφαση στον τομέα του πολεοδομικού σχεδιασμού και της χωροταξίας. Οι περιφερειακές αρμοδιότητες καλύπτουν, κατά κύριο λόγο, τα πεδία της γεωργίας, του περιβάλλοντος, των συγκοινωνιών και των δημόσιων υπηρεσιών. Σε ενδιάμεσο επίπεδο αυτοδιοίκησης, ανάμεσα στις περιφέρειες και τους δήμους, βρίσκονται οι επαρχίες. Οι επαρχίες, 103 στον αριθμό, είναι κυρίως υπεύθυνες για την εφαρμογή, σε τοπικό επίπεδο, των αρμοδιοτήτων της κυβέρνησης. Σύμφωνα με το άρθρο 14 του Νόμου 142 του 1990, οι επαρχίες είναι υπεύθυνες για τη λειτουργία των διακοινοτικών ζωνών και για τα θέματα πολιτικής προστασίας, προστασίας του περιβάλλοντος και

πολιτιστικών υπηρεσιών μέσα στα πλαίσια της επαρχίας. Παράλληλα, το άρθρο 15 καθορίζει σημαντικές αρμοδιότητες στους τομείς του οικονομικού και περιβαλλοντικού σχεδιασμού. Οι επαρχίες σχεδιάζουν και υιοθετούν το Συντονιστικό Σχέδιο της Περιοχής. Τέλος, στο τοπικό επίπεδο αυτοδιοίκησης βρίσκονται οι 8.100 δήμοι της χώρας, οι αρμοδιότητες των οποίων καλύπτουν θέματα της διοίκησης της περιοχής.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Το Λουξεμβούργο είναι η μικρότερη χώρα της Ε.Ε. Το μέγεθός της είναι τέτοιο, που μια διοικητική διαίρεση σε περιφέρειες και επαρχίες καθίσταται, εκ των πραγμάτων, ανέφικτη. Η τοπική αυτοδιοίκηση, λοιπόν, λειτουργεί μόνο σε τοπικό επίπεδο με 117 δήμους χωρισμένους σε 3 περιφέρειες. Οι περιφέρειες αυτές αποτελούν διοικητική και όχι αυτοδιοικητική διαίρεση. Λόγω της απουσίας άλλων επιπέδων τοπικής αυτοδιοίκησης, οι δήμοι απολαμβάνουν ένα υψηλό βαθμό αυτονομίας και έχουν διευρυμένες εξουσίες σε όλα τα θέματα που άπτονται του δημοτικού συμφέροντος. Όλοι οι δήμοι υποχρεωτικά ασχολούνται με την οργάνωση και λειτουργία του δήμου, τη δημόσια ασφάλεια, τη δημόσια υγεία, το δημοτικό οδικό δίκτυο και την εκπαίδευση. Παράλληλα, έχουν τη δυνατότητα να ασχοληθούν με πρόσθετα θέματα όπως η διαχείριση των νοσοκομείων, η οργάνωση πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων, η

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

ΕΚΤΑΣΗ: 241.600 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΑΓΓΛΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΛΟΝΔΙΝΟ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 58,7 ΕΚΑΤ.
ΝΟΜΙΣΜΑ: ΛΙΡΑ ΣΤΕΡΛΙΝΑ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

ΕΚΤΑΣΗ: 37.330 ΤΕΤΡ. ΧΛΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ: ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ,
ΧΑΓΗ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 15,7 ΕΚΑΤ.
12 ΕΠΑΡΧΙΕΣ,
636 ΔΗΜΟΙ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

οργάνωση των συγκοινωνιών και η δημιουργία βιομηχανικών και ψυχαγωγικών πάρκων. Η νομοθετική εξουσία είναι αποκλειστικό προνόμιο του κράτους.

ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Στη Βρετανία, το Κοινοβούλιο απολαμβάνει απόλυτη νομοθετική κυριαρχία. Αυτό το τοποθετεί ιεραρχικά πάνω από οποιαδήποτε άλλη εκτελεστική αρχή, σε τοπικό ή κεντρικό επίπεδο. Η νομοθετική εξουσία ασκείται, λοιπόν, μόνο από το αγγλικό Κοινοβούλιο, εκτός από την περιορισμένης εμβέλειας νομοθετική εξουσία που απολαμβάνει η Βουλή της Σκωτίας. Σε κεντρικό επίπεδο, η κυβέρνηση έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα

να χειρίζεται τα θέματα που αφορούν την εξωτερική πολιτική, συμπεριλαμβανομένων των σχέσεων με την Ευρώπη, την άμυνα και την εθνική ασφάλεια, τη φορολογική σταθερότητα, το οικονομικό και νομισματικό σύστημα, την αγορά προϊόντων και υπηρεσιών, την πολιτική απασχόλησης και το κοινωνικό κράτος.

Σε περιφερειακό επίπεδο, το Κοινοβούλιο της Σκωτίας έχει τη δυνατότητα να νομοθετήσει σε θέματα υγείας, εκπαίδευσης και παιδείας. Η Βουλή της Ουαλίας έχει κάποια νομοθετική εξουσία στα θέματα που υπάγονταν παλιότερα στη δικαιοδοσία του υπουργού Εσωτερικών της Ουαλίας. Και οι δύο αυτές περιοχές ασχολούνται με

θέματα της τοπικής διακυβέρνησης, όπως η οικονομική ανάπτυξη, οι συγκοινωνίες, το περιβάλλον, η γεωργία και η αλιεία, ο αθλητισμός και οι τέχνες. Αντίθετα, στη Βόρεια Ιρλανδία, ο υπουργός Εσωτερικών έχει τη δυνατότητα να διαλύσει τις αποκεντρωμένες κυβερνητικές αρχές. Οι αρμοδιότητες του καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα αρμοδιοτήτων, από την πολιτική ασφάλειας και το ποινικό σύστημα έως την οικονομία και τις διεθνείς σχέσεις. Παράλληλα, η ημιαυτόνομη Βουλή μπορεί να νομοθετήσει για θέματα εσωτερικών υποθέσεων, κυρίως όσον αφορά την παιδεία, τη δικαιοσύνη, τον πολιτισμό και την τοπική διοίκηση.

Οι κομπτεϊές αποτελούν το ενδιάμεσο επίπεδο αυτοδιοίκησης. Έχουν εκτελεστικές αρμοδιότητες τις οποίες και εφαρμόζουν σε θέματα εκπαίδευσης, συγκοινωνιών, κοινωνικών υπηρεσιών και προστασίας καταναλωτών. Τέλος, σε τοπικό επίπεδο, υπάρχουν οι δήμοι, όπου η εκτελεστική εξουσία ασκείται, μεταξύ άλλων, σε θέματα προστασίας της δημόσιας υγείας, αντιμετώπισης της μόλυνσης και κανονισμών δόμησης.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Η διαδικασία εμβάθυνσης της αποκέντρωσης των εξουσιών στην Ολλανδία ολοκληρώθηκε το 1994 με δύο νόμους που καθόριζαν, ο πρώτος, το status των τοπικών αρχών και, ο δεύτερος, το status των περιφερειακών αρχών. Η αυτοδιοίκηση στην Ολλανδία έχει μόνο εκτελεστικές αρμοδιότητες, καθώς η νομοθετική εξουσία, σε όλα τα επιμέρους θέματα, ασκείται σε εθνικό επίπεδο. Αντίθετα, η εκτελεστική εξουσία ασκείται από το κράτος μόνο σε περίπτωση που δεν υπάρχει η δυνατότητα να ασκηθεί σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο. Σε περιφερειακό, λοιπόν, επίπεδο, η Ολλανδία αποτελείται από 12 επαρχίες και 636 δήμους. Οι επαρχίες

χίες ασκούν τις εκτελεστικές τους αρμοδιότητες μέσω των επαρχιακών συμβουλίων, με ρόλο κυρίως εποπτικό και συμβουλευτικό, του επαρχιακού κυβερνητικού συμβουλίου και του Βασιλικού Επιτρόπου, του αντιπροσώπου, ουσιαστικά, της κυβέρνησης στην επαρχία. Οι αρμοδιότητες των επαρχιών καλύπτουν θέματα αστικής ανάπτυξης και χωροταξίας, δημόσιας τάξης, πολιτισμού, περιβάλλοντος, συγκοινωνιών και εργασίας. Οι αρμοδιότητες των δήμων συμπληρώνουν αυτές των επαρχιών σε τοπικό επίπεδο και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, θέματα δημόσιας υγείας, εκπαίδευσης, συγκοινωνιών και τουρισμού.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Στην Πορτογαλία, το κράτος ασκεί αποκλειστικά τη νομοθετική εξουσία σε όλους τους τομείς της πολιτικής. Παράλληλα, στους τομείς που άπτονται της εθνικής κυριαρχίας, η εξουσία της κυβέρνησης είναι απόλυτη. Τέλος, η κυβέρνηση διατηρεί όσες εκτελεστικές αρμοδιότητες δεν έχει εκχωρήσει στο τοπικό επίπεδο. Η αυτοδιοίκηση έχει εκτελεστικές και συντονιστικές αρμοδιότητες.

Στο περιφερειακό επίπεδο λειτουργούν, ήδη από το 1979, 5 συντονιστικές επιτροπές των πορτογαλικών περιφερειών. Οι αρμοδιότητες των επιτροπών αυτών εξαντλούνται στο συντονισμό της τεχνικής, οικονομικής και διοικητικής υποστήριξης των τοπικών αρχών, καθώς και στην εφαρμογή περιφερειακών μέτρων ανάπτυξης.

Ευρύτερες είναι οι αρμοδιότητες των επαρχιών, που βρίσκονται στο ενδιάμεσο επίπεδο αυτοδιοίκησης. Οι 18 επαρχίες (Divisao Distrital) είναι υπεύθυνες για το συντονισμό των διοικητικών οργάνων και την οργάνωση των επαρχιακών υπηρεσιών καθώς και για τις περιφερειακές δράσεις που αφορούν την εκπαίδευση. Είναι, επίσης, υπεύθυνες για την ίδρυση μουσείων και την προώθηση των τοπικών εθίμων και πολιτιστικών αξιών. Τέλος, στο τοπικό επίπεδο, βρίσκονται οι 308 δήμοι (município) και οι 4.241 κοινότητες (freguesias). Το επίπεδο αυτό μοιράζεται την εκτελεστική εξουσία με την κεντρική κυβέρνηση σε θέματα τοπικού ενδιαφέροντος.

Παράλληλα, με το μοντέλο αποκέντρωσης στην ηπειρωτική Πορτογαλία, λειτουργεί και ένα διαφορετικό μοντέλο αποκέντρωσης, που αφορά τις δύο νησιωτικές επαρχίες του πορτογαλικού κράτους, τις Αζόρες και τη Μαδέιρα. Οι περιοχές αυτές είναι αυτόνομες, διαθέτουν ευρύτερες εξουσίες και, ουσιαστικά, απολαμβάνουν ένα καθεστώς αυτόνομης διακυβέρνησης.

ΣΟΥΗΔΙΑ

Το 1999 στη Σουηδία δημιουργήθηκαν για πρώτη φορά τέσσερις δοκιμαστικές περιφέρειες, ως πρώτο βήμα για τη μεταρρύθμιση της αυτοδιοίκησης στη χώρα. Η κεντρική κυβέρνηση έχει αποκλειστικές εξουσίες σε θέματα που άπτονται της εθνικής κυριαρχίας, όπως η δικαιοσύνη, η οικονομία, οι διε-

θνείς σχέσεις και η αμυντική πολιτική. Παράλληλα, έχει το γενικό πρόσταγμα στα θέματα της δημόσιας τάξης, της ανώτατης παιδείας, του οδικού δικτύου και της αγοράς εργασίας, ενώ διατηρεί αποκλειστικά τη νομοθετική εξουσία. Αντίθετα, οι περιφέρειες έχουν εκτεταμένες αρμοδιότητες σε θέματα περιφερειακής αναπτυξιακής στρατηγικής, οργάνωσης περιφερειακών συγκοινωνιών, διαχείρισης των κονδυλίων για τον πολιτισμό και περιφερειακής οικονομικής ενίσχυσης. Παράλληλα, οι περιφέρειες έχουν και εκτελεστικές αρμοδιότητες που αφορούν τη δημόσια υγεία, τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τις συγκοινωνίες και την εφαρμογή μέτρων περιφερειακής ανάπτυξης. Τέλος, στο τοπικό επίπεδο, υπάρχουν 289 δήμοι, οι οποίοι διαθέτουν εκτελεστικές αρμοδιότητες σε θέματα τοπικού ενδιαφέροντος και δημοτικού συμφέροντος.

ΦΙΛΑΝΔΙΑ

Στη Φιλανδία, τέλος, όπως και στη Σουηδία αλλά και στη Δανία, χαρακτηριστική είναι η απουσία ενδιάμεσου επιπέδου αυτοδιοίκησης, όπως οι Νομαρχίες στην Ελλάδα. Με εξαίρεση τη σουηδόφωνη επαρχία του Åland, που απολαμβάνει ένα καθεστώς αυτονομίας, η νομοθετική εξουσία βρίσκεται αποκλειστικά στο επίπεδο της εθνικής κυβέρνησης. Σε γενικές γραμμές, οι αρμοδιότητες που μοιράζεται η κυβέρνηση με τις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι εξαιρετικά περιορισμένες.

Υπάρχουν 19 περιφερειακά συμβούλια, που ιδρύθηκαν το 1994, με αρμοδιότητα στην περιφερειακή ανάπτυξη και στο σχεδιασμό της περιφερειακής πολιτικής. Τα μέλη τους εκλέγονται από τους δήμους που ανήκουν σ' αυτά. Ο γενικότερος ρόλος τους είναι η προβολή των περιφερειών μέσα στα πλαίσια της οικονομικής ανάπτυξης. Είναι, επίσης, αρμόδια να διανείμουν τα διαρθρωτικά και τα κυβερνητικά κονδύλια. Παράλληλα με τα περιφερειακά συμβούλια λειτουργούν και 6 επαρχίες, οι οποίες όμως εξυπηρετούν μόνο τα συμφέροντα της κεντρικής κυβέρνησης. Τέλος, στο τοπικό επίπεδο, βρίσκουμε τους 452 δήμους της χώρας, με αρμοδιότητες σε θέματα υγείας και κοινωνικής ασφάλειας, εκπαίδευσης και νεανικής εργασίας.

ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Ένα από τα λιγότερο γνωστά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η Επιτροπή των Περιφερειών (ΕΠ). Αποτελεί ένα συμβουλευτικό όργανο, μαζί με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, και παράλληλα, το νεότερο όργανο της Ε.Ε., καθώς ιδρύθηκε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, το 1991. Η ίδρυσή της αποτελεί μια σημαντική προσπάθεια της Ε.Ε. να γίνει πιο προσιτή στους πολίτες της, καθώς τα μέλη της ΕΠ αποτελούν εκλεγμένα μέλη των τοπικών κοινωνιών της Ευρώπης. Παράλληλα, με την ίδρυση της ΕΠ, δημιουργείται μέσα στην Ε.Ε. μια δυναμική συμμετοχή των Ευρωπαίων πολιτών, έστω και έμμεσα, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Τέλος, η ίδρυσή της δίνει απάντηση σε δύο προβληματισμούς. Στο γεγονός, αφενός, ότι ένα μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής νομοθεσίας αφορά το τοπικό ή το περιφερειακό επίπεδο, και άρα θα έπρεπε η τοπική αυτοδιοίκηση να εμπλέκεται στη λήψη

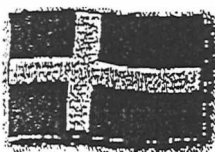
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

ΕΚΤΑΣΗ: 92.390 ΤΕΤΡ. ΧΑΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΛΙΣΑΒΟΝΑ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 9,9 ΕΚΑΤ.
18 ΕΠΑΡΧΙΕΣ,
4.549 ΔΗΜΟΙ-ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΣΟΥΗΔΙΑ

ΕΚΤΑΣΗ: 449.960 ΤΕΤΡ. ΧΑΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΣΟΥΗΔΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 8,9 ΕΚΑΤ.
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ

ΕΚΤΑΣΗ: 338.130 ΤΕΤΡ. ΧΑΜ.
ΓΛΩΣΣΑ: ΦΙΝΛΑΝΔΙΚΗ
ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: ΕΛΣΙΝΚΙ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 5,2 ΕΚΑΤ.
ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: ΠΟΛΥΚΟΜΜΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

των αποφάσεων, και, αφετέρου, στο γεγονός ότι η Ε.Ε. δείχνει πολύ απομακρυσμένη από τους πολίτες της.

Η ΕτΠ αποτελεί, λοιπόν, ένα συμβουλευτικό όργανο, περιορισμένης θεσμικής δύναμης και προβολής.

Παρά ταύτα, η ουσιαστική της συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Ε.Ε. είναι κάθε άλλο παρά αμελητέα. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ καθόριζε πέντε τομείς, όπου το Συμβούλιο και η Επιτροπή υποχρεούνται να ζητήσουν την άποψη της ΕτΠ, κυρίως τομείς που αφορούν τις τοπικές κοινωνίες. Πιο συγκεκριμένα, οι τομείς αυτοί ήταν: Η οικονομική και κοινωνική συνοχή, τα διευρωπαϊκά δίκτυα υποδομών, η υγεία, η εκπαίδευση και ο πολιτισμός. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ προσέθεσε ακόμη πέντε τομείς: Την πολιτική απασχόλησης, την κοινωνική πολιτική, το περιβάλλον, την επαγγελματική κατάρτιση και τις μεταφορές.

Η ΕτΠ βασίζει τη λειτουργία της σε τρεις αρχές. Κατ' αρχάς, στην αρχή της επικουρικότητας, που είναι και ο βασικός λόγος δημιουργίας της.

Η αρχή αυτή διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις στην Ε.Ε. θα πρέπει να παίρνονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στον πολίτη. Η δεύτερη αρχή είναι αυτή της εγγύτητας, που ουσιαστικά σημαίνει ότι οι πολίτες πρέπει να ενημερώνονται για το ποιος είναι αρμόδιος για τη λήψη μιας απόφασης. Τέλος, η τρίτη βασική αρχή είναι η εταιρική σχέση, που διασφαλίζει τη συνεργασία του ευρωπαϊκού, του εθνικού, του περιφερειακού και του τοπικού επιπέδου διακυβέρνησης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Η ΕτΠ απαρτίζεται από 222 μόνιμα μέλη και άλλα τόσα αναπληρωματικά. Η θητεία τους διαρκεί τέσσερα χρόνια και διορίζονται από το Συμβούλιο μετά από πρόταση των κρατών. Ο ρόλος των μελών της ΕτΠ είναι διπλός. Από τη μια μεριά υπε-

ρασιάζουν τα συμφέροντα των κατοίκων των περιοχών τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Ε.Ε., και από την άλλη, μεταφέρουν στους πολίτες τους τις εμπειρίες από την Ε.Ε., καθώς και τις εξελίξεις σε θέματα που τους αφορούν. Παράλληλα, πρέπει να υπάρχει φροντίδα από τα κράτη-μέλη, ώστε οι αντιπροσωπείες, που επιλέγουν, να αντικατοπτρίζουν την πολιτική, γεωγραφική και δημογραφική ισορροπία δυνάμεων του κράτους-μέλους. Τα μέλη της ΕτΠ, εκτός από την οργάνωσή τους βάσει της εθνικής τους προέλευσης, οργανώνονται και σε τέσσερις πολιτικές ομάδες, που αντικατοπτρίζουν τα κυριότερα πολιτικά ρεύματα σήμερα στην Ευρώπη. Οι ομάδες αυτές είναι: η Ομάδα του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος (PES), η Ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (ΕΡΡ), η Ομάδα του Ευρωπαϊκού Κόμματος των Φιλελεύθερων Δημοκρατών και Μεταρ-

ρυθμιστών (ELDR) και η Ομάδα της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας (ΕΑ). Η διαδικασία της συμμετοχής της ΕτΠ στη λήψη αποφάσεων είναι απλή. Η Επιτροπή ή το Συμβούλιο αποστέλλουν την προτεινόμενη νομοθεσία στην ΕτΠ, η οποία με τη σειρά της εξετάζει την πρόταση σε μία από τις έξι εξειδικευμένες επιτροπές της και γνωμοδοτεί επ' αυτής. Η γνωμοδότηση της ΕτΠ τίθεται σε ψηφοφορία κατά την Ολομέλεια της ΕτΠ, που συνεδριάζει πέντε φορές το χρόνο. Το Συμβούλιο ή η Επιτροπή δεν υποχρεούνται να λάβουν υπόψη τους τη γνωμοδότηση της ΕτΠ, αλλά συνήθως οι απόψεις της περνούν στο τελικό κείμενο, καθώς ουσιαστικά αποτελούν τη γνώμη των πολιτών της Ε.Ε.

Η ΕτΠ αποτελείται από έξι επιτροπές που καλύπτουν όλο το φάσμα των ενδιαφερόντων των περιφερειακών και τοπικών κοινωνιών. Οι επιτροπές αυτές είναι: Πολιτική

Συνοχής (COTER), Οικονομική και Κοινωνική Πολιτική (ECOS), Βιώσιμη Ανάπτυξη (DEVE), Πολιτισμός και Παιδεία (EDUC), Συνταγματικά Θέματα και Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση (CONST) και Εξωτερικές Σχέσεις (RELEX).

Μεγάλη πρόκληση αποτελεί για την ΕτΠ, όπως και για ολόκληρη την Ε.Ε., η διεύρυνση. Για την ΕτΠ, η διεύρυνση θα πετύχει μόνο αν οι τοπικές κοινωνίες των υποψήφιων κρατών μπορέσουν να εφαρμόσουν το κοινοτικό κεκτημένο στις τοπικές κοινωνίες. Πρέπει, λοιπόν, οι τοπικές κοινωνίες να συμμετάσχουν ενεργά στις διαδικασίες και στις συνομιλίες, καθώς θα είναι αυτές που θα κληθούν να εφαρμόσουν την ευρωπαϊκή νομοθεσία στη βάση, με άμεσο αντίκτυπο στις ζωές των πολιτών τους.

Προς το σκοπό αυτόν, η ΕτΠ έχει καταβάλει μεγάλες προσπάθειες ενημέρωσης των τοπικών κοινωνιών. Σε θεσμικό επίπεδο, η διεύ-

ρυνση θα αυξήσει τον αριθμό των μελών της ΕτΠ, με τη Συνθήκη της Νίκαιας να ορίζει ως ανώτατο όριο τα 350 μέλη.

Ουσιαστικά, η ΕτΠ αποτελεί μια «γέφυρα», που συνδέει τους ευρωπαϊκούς θεσμούς με τις περιφέρειες, τις πόλεις και τις κοινότητες της Ευρώπης. Καθώς τα μέλη της είναι ταυτόχρονα και αιρετά μέλη των τοπικών συμβουλίων, δεν μένουν μόνιμα στις Βρυξέλλες, αλλά κοντά στους πολίτες τους. Λόγω, όμως, της διπλής τους ιδιότητας αποτελούν αναμφίβολα τους καλύτερους κήρυκες των ευρωπαϊκών αξιών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και των προβλημάτων των πολιτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τέλος, η προσέγγιση αυτή επιτυγχάνεται και μέσω συνεδρίων και σεμιναρίων που διοργανώνει η ΕτΠ σε διάφορες πόλεις της Ευρώπης. Ο πρωταρχικός της σκοπός παραμένει πάντα να «φέρει την Ευρώπη κοντά στους πολίτες της».

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση και η Ελλάδα

Στην Ελλάδα, η διαδικασία αποκέντρωσης των εξουσιών και αναδιοργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης ξεκίνησε το 1994, με τη δημιουργία των 13 περιφερειακών συμβουλίων και την ενδυνάμωση των Νομαρχιών, και ολοκληρώθηκε το 1999, με την εφαρμογή του σχεδίου «Καποδίστριας». Η τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα είναι πλέον οργανωμένη σε τρία επίπεδα: το περιφερειακό, το νομαρχιακό και το τοπικό. Το κράτος διατηρεί την αποκλειστικότητα στη διαχείριση των ζητημάτων που άπτονται της εθνικής κυριαρχίας, δηλαδή στην άμυνα, τις διεθνείς σχέσεις, την οικονομία και τη δικαιοσύνη, καθώς και την πρωτοκαθεδρία σε όλα τα άλλα θέματα πλην αυτών που άπτονται της διαχείρισης των τοπικών προβλημάτων.

Διατηρεί, ακόμη, την αποκλειστικότητα της νομοθετικής διαδικασίας. Ο τομέας της αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα ξεκινάει, λοιπόν, από τις περιφέρειες. Υπάρχουν 13 περιφέρειες στη χώρα, οι οποίες, όμως, δεν έχουν ουσιαστικές αρμοδιότητες. Διοικούνται από ένα Γενικό Γραμματέα, ο οποίος διορίζεται από το κράτος, και οι αρμοδιότητές τους είναι κυρίως οργανωτικές, όσον αφορά τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής της αυτοδιοίκησης, αλλά και εποπτικές του πρώτου και του δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης. Το επίπεδο όπου η αποκέντρωση της κρατικής εξουσίας είναι πραγματικά φανερό στην Ελλάδα είναι το νομαρχιακό. Οι νομαρχιακές αρχές εκλέγονται με άμεση ψηφοφορία από τους

κατοίκους του Νομού, αποτελούν τοπικά όργανα με γενικές αρμοδιότητες εφαρμογής δημόσιας διοίκησης αποκλειστικά, όμως, μέσα στα πλαίσια της περιοχής της Νομαρχίας. Οι νομαρχιακές αρχές ασχολούνται με την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του νομού. Μέσα στις αρμοδιότητές τους είναι η διαχείριση όλων των δημόσιων θεμάτων στην περιοχή τους, εκτός από θέματα που εμπιπτουν στη δικαιοδοσία των υπουργείων Εθνικής Αμύνης, Εξωτερικών, Εθνικής Οικονομίας και Δικαιοσύνης, καθώς και της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας. Δεν εποπτεύουν τη λειτουργία των δήμων και των κοινοτήτων της περιοχής τους, καθώς δεν υπάρχει καμία άμεση ιεραρχική σχέση ανάμεσα στον πρώτο και στο δεύτερο βαθμό

Συμπεράσματα

Σε γενικές γραμμές, η διαδικασία αποκέντρωσης στην Ευρώπη ακολουθεί δύο βασικά μοντέλα. Κατ' αρχάς, υπάρχει το μοντέλο της Ομοσπονδίας, όπου ο τρίτος βαθμός αυτοδιοίκησης (σε επίπεδο περιφερειών), εκτός από τις εκτελεστικές και συντονιστικές αρμοδιότητες, ασκεί και νομοθετική εξουσία σε διάφορα θέματα, περιφερειακού ενδιαφέροντος – το μοντέλο κυρίως της Γερμανίας. Κατά δεύτερο, συναντάται το μοντέλο αποκέντρωσης με τις περιφέρειες να έχουν εκτεταμένες εκτελεστικές αρμοδιότητες και το κράτος να παίζει συντονιστικό και εποπτικό ρόλο – το μοντέλο της Γαλλίας. Οι διαφοροποιήσεις της διαδικασίας αποκέντρωσης από χώρα σε χώρα είναι λογικές καθώς έχουν προσαρμοστεί στη διοικητική παραδοχή και στις κοινωνικές και οικονομικές απαιτήσεις της κάθε χώρας. Με βάση αυτό, μπορεί να γίνει μια γενική κατηγοριοποίηση των κρατών-μελών σύμφωνα με την εμπάθυνση της διαδικασίας αποκέντρωσης των εξουσιών σε αυτές. Η πρώτη κατηγορία χωρών χαρακτηρίζεται από την πολύ αποκεντρωμένη διοικητική μορφή τους. Απαρτίζεται από την Αυστρία (παρά την απουσία δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης), το Βέλγιο (με το χαρακτηριστικό της ύπαρ-

ξης των τριών γλωσσικών κοινοτήτων), τη Γερμανία, την Ισπανία (που δεν είναι ομοσπονδιακό κράτος, αλλά έχει εικόνησει μεγάλη αυτονομία στα περιφερειακά συμβούλια) και το Ηνωμένο Βασίλειο, και ως κύριο χαρακτηριστικό έχει τη δυνατότητα που δίνεται στο τρίτο επίπεδο αυτοδιοίκησης άσκησης νομοθετικής εξουσίας. Στη δεύτερη κατηγορία τοποθετούνται η Γαλλία, η Ιταλία και η Ολλανδία (παρά την απουσία και εδώ του δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης). Χαρακτηρίζεται από τις εκτεταμένες εκτελεστικές αρμοδιότητες όλων των βαθμών αυτοδιοίκησης με παράλληλη έντονη παρουσία του κράτους σε συντονιστικό αλλά και ελεγκτικό ρόλο. Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν οι τρεις σκανδιναβικές χώρες. Η διαδικασία αποκέντρωσης σε αυτές χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη δύο βαθμίδων αυτοδιοίκησης και περιορισμένες εκτελεστικές αρμοδιότητες. Τέλος, η τέταρτη κατηγορία έχει ως βασικό χαρακτηριστικό τις περιορισμένες εκτελεστικές αρμοδιότητες της πρώτης βαθμίδας αυτοδιοίκησης και το συντονιστικό ρόλο των άλλων βαθμίδων. Η κατηγορία αυτή απαρτίζεται από την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και το Λουξεμβούργο (κυρίως όμως λόγω μεγέθους και πληθυσμού).

τοπικής αυτοδιοίκησης. Την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες. Η Ελλάδα αποτελείται από 900 δήμους και 133 κοινότητες, που είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση όλων των θεμάτων τοπικού ενδιαφέροντος. Η κύρια αποστολή τους είναι να προάγουν την κοινωνική και οικονομική πρόοδο των κατοίκων και να προστατεύουν τα πολιτιστικά και θρησκευτικά τους

ενδιαφέροντα.

Αν και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη της χώρας είναι σημαντικός, στην Ελλάδα η διαδικασία εμπάθυνσης της αποκέντρωσης των εξουσιών βρίσκεται ακόμη σε πρώιμη περίοδο. Οι μεγαλύτερες ενστάσεις εστιάζονται στην ανάγκη ανεξαρτητοποίησης και ενδυνάμωσης του τρίτου βαθμού της τοπικής αυτοδιοίκησης, των περιφερειών. Παρ' όλα

αυτά, δεν πρέπει να παραγνωρίσει κανείς ότι τα βήματα που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια είναι σημαντικά και προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά και σύμφωνα με τις εξελίξεις σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Άλλωστε, η ανάπτυξη και η ανεξαρτησία της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα είναι εμφανής, σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, και κυρίως τις σκανδιναβικές.